

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

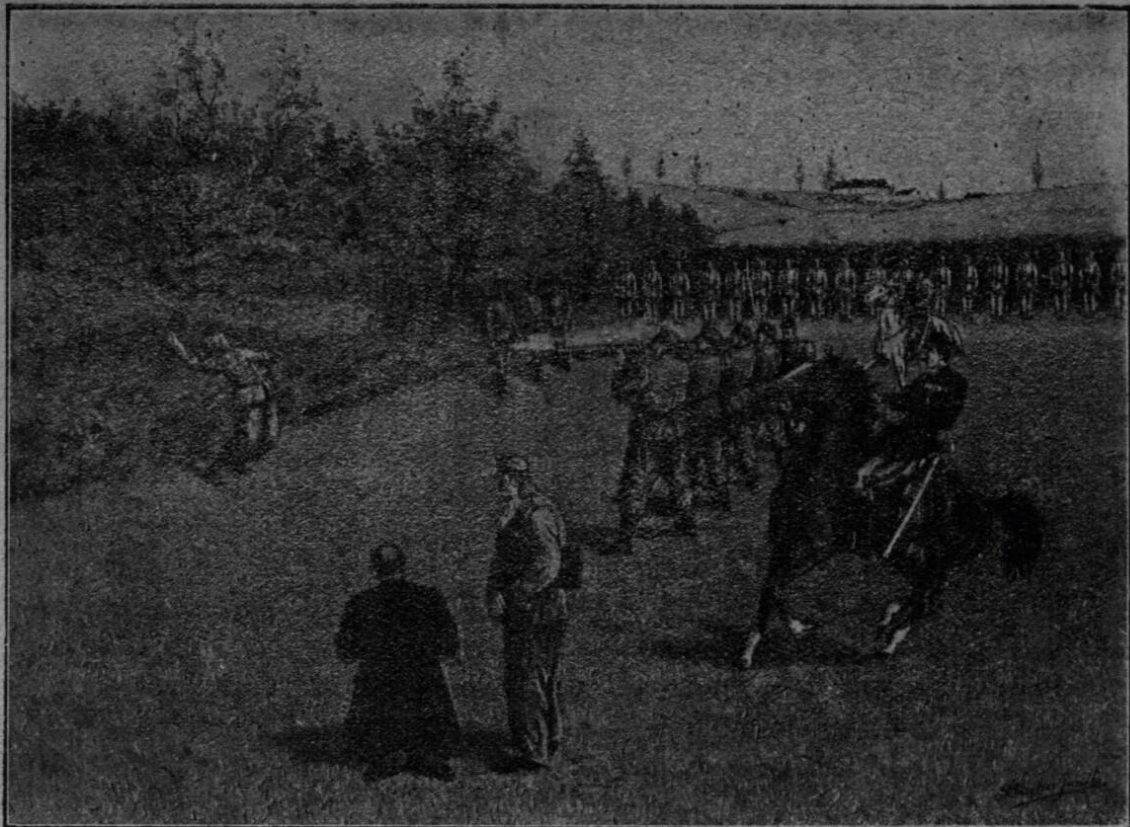
Hlavní název: **Poprava pěšáka Kudrny**

Autor: **František Zavřel**

Vydavatel: **vl.n.**

Vydáváno v letech: **1935**

Stránky: **[1a], 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27**

POPRAVA PĚŠÁKA KUDRNY

Vydáno k dvacátému výročí smrti vojína Josefa Kudrny, popraveného rakouskou vojenskou justicí dne 7. května 1915 v Motole, v upomínku na něho a všechny ostatní oběti rakouské válečné persekuce.

Z O B S A H U :

Život a smrt Jos. Kudrny.

Rozsudek nad Kudrnou.

Svědectví spoluzatčeného vojína Smitky:

Vzpomínka českého důstojníka, velitele
čety Kudrnovy.

Vyličení popravu vojenským lékařem,
působícím při popravě.

12 vyobrazení.

Podle dokladů archivních a líčení účastníků redakčně upravil

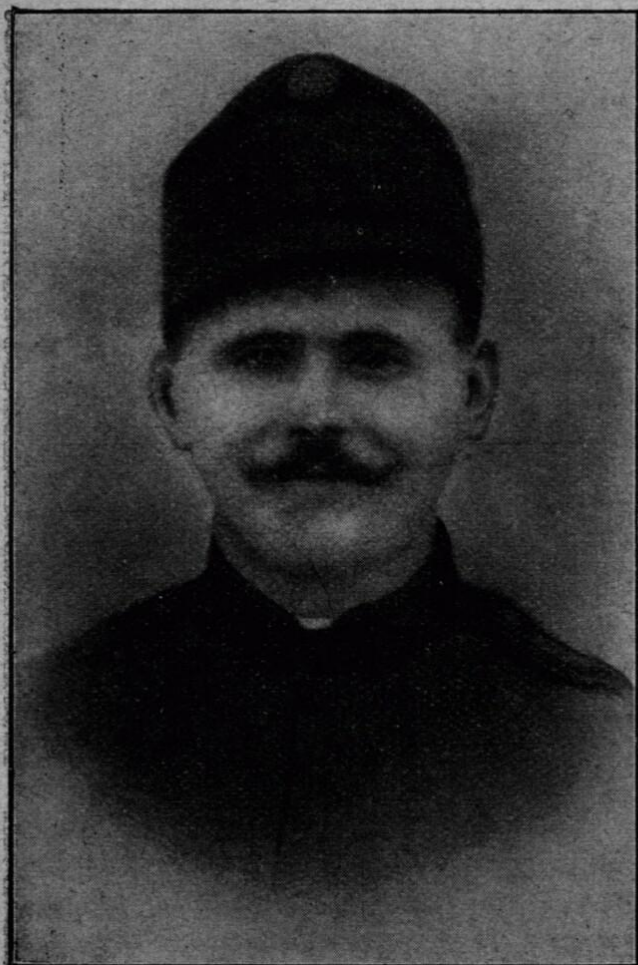
František Zavřel,

místopředseda Kudrnova komitétu v Košících.

Objednávky řiďte na adresu: F. Zavřel, poštovník, Praha-Košíře, Čechova ul.

Život a smrt Josefa Kudrny.

Počátek roku 1915 byl pro rakouské armády dosti kritickým. Na ruské frontě se překotně ustupovalo, Rusové byli již

Vojín Josef Kudrna.

moci užíval jen jediného prostředku: prachem a olovem lámat každý odpor. Přejít pražského 28. pluku k Rusům vytvořil atmosféru přímo dusnou. Za této situace najednou v Benešově, téměř v srdci nenáviděných Čech, dochází ke vzbouření jedné setniny vojáků proti tyranství s nimi zacházejícím rakouským důstojníkům. Osudem určen zaplatil za to životem dělník voják Josef Kudrna 36letý, otec 7 dětí a stal se tak nevinnou obětí rakouské válečné zbláznělosti.

V benešovské Sokolovně.

S historií Benešova zůstane navždy spjata i historie blízkého zámku konopištského, bývalého sídla druhého nejmočněj-

v Karpatech a za nimi byla již jen strategicky těžko chránitelná rovina. Na západní frontě Němci nedocílili svého plánu a do Paříže vedla cesta přes osudnou Marnu. Mimo to rakouský generální štáb měl podrobné informace o množství se deserci českých vojáků, znám byl jejich tajný odpor proti všemu rakouskému. V těšínském zámku arcivévody Bedřicha, vrchního velitele, byli také již informováni o zahraniční činnosti Masarykově a tvoření československých vojsk za hranicemi. Nenávist proti Čechům se tím jen stupňovala. Politické Vídní z hlavního stanu arcivévody dávaly rady a pokyny všude ostře zakročovat a generální štáb sám ve své

šího pána v Rakousku. Tam také konala se pověstná schůzka Viléma II. s následníkem trůnu, na níž dohodnuta světová válka, která smrtí následníkovou vypukla dříve. V tomto prostředí českému obyvatelstvu těžce se dýchalo a vzájemně se mluvilo více pohledy a stiskem ruky, jak slovy, jež bylo nebezpečno pronášet.

Hned po vyhlášení války stal se pánem benešovské garnisony reaktivovaný podplukovník Kukačka, člověk brutální a mstivý, nenávidějící vše české, neoblíbený u vojáků, důstojníků i občanstva. Pravidelně z Benešova a později čím dál tím rychleji vysíláni byli nejlepší čeští lidé daleko na frontu chrániti staříckého mocnáře. Kukačka staral se pak o to, aby zejména žádný Čech dlouho v garnisoně nezůstal.

Koncem dubna 1915 připravována byla k odjezdu do pole 4. náhradní pochodová setnina, jejímž velitelem byl setník Chocenský, renegát stejně zlý a hrubý a neoblíbený jako Kukačka. Celá setnina právě na jeho přání byla 14 dní před odchodem do pole kasernována a vojáci, stále obklopeni stráží, nesměli vycházeti a ani přijímati návštěvy svých nejbližších. V této náhradní setnině zařazen byl také nešťastný Kudrna, který měl již odjeti do pole po druhé.

Kudrna narukoval hned na počátku války jako rezervista ke svému 102. pěš. pluku, zúčastnil se tažení do Srbska, kde několikrát s nasazením života zachránil život svým kamarádům. Pocházel z rodiny zemědělských dělníků, do 14 let vychodil obecnou školu ve Vodolce a pak pracoval s rodiči při hospodářství. Po vykonané 3leté presenční službě oženil se s Annou Pánkovou z Dřínova, s níž společně pracoval v různých hospodářstvích a na počátku roku 1914 dostal trvalé místo deputátníka ve statku p. Kantora v Horních Stromkách na Vinohradech. S manželkou měl 7 dětí. Byl vždy povahy mírné a veselé a na vojně byl mezi kamarády velmi oblíben právě pro svou mírnou a veselou povahu. Své druhy u setniny jako starší zkušenější voják často obveseloval a těšil.

Odjezd zmíněné setniny stanoven byl na sobotu dne 3. května. Ráno na cvičišti rozloučil se ještě s vojínou setník Hüttel, který řídil jejich výcvik a pro své jemné chování byl u vojáků velmi oblíben. Odpoledne celá setnina zůstala v pohotovosti na nádvoří v Sokolovně, kde byla ubytována. Vojáci bavili se svým způsobem, všechno bylo spíše tak nucené, jelikož do pole se nechtělo nikomu. Přirozeně nosily se i nápoje, pilo se, zpívalo, brzo padaly zastřené vtipy na poměry v posádce, někteří z nich byli již více „v ráži“ a druhé tím více rozveselovali. Utajovaná zlost se probouzela a směřovala proti tyranskému jednání důstojníků, hlavně Kukačky a Chocenského. K večeru odehrál se incident, o němž dále podrobně píše ve svých vzpomínkách přímí účastníci důstojník Loubal a voják Smitka. Náhodou kolem jdoucí Kukačka a po něm Chocenský jen stěží vyvázli z kruhu reptajících a rozhořčených vojáků. Po zkrocení setniny

německými dragouny několik vojáků Kukačkou a Chocenským označeno za původce, z nich hlavně desátník Macourek, vojín Kudrna a Smitka. Všichni tři druhý den eskortováni do Prahy k polnímu soudu. Kudrna svědectvím Chocenského obviněn, že s puškou v ruce zaujal posici proti svému veliteli, ačkoliv podle svědectví Smitky při zatčení zakopl o pyramidu pušek a chtěl je při padání asi zachytiti, a tu jedna mu zůstala v ruce.

Před vojenským soudem.

Soud nad zatčenými konán již třetího dne. Jisto je, že Kudrna sám si nebyl vědom důsledků paragrafů, jež byly proti němu v žalobě uvedeny. Při soudním jednání žaloba soustředěna jen na něho, kdežto Macourek a Smitka odsouzeni později na několik roků do žaláře. Kudrna při výslechu doznával, že nebyl úplně bez vědomí a mezi jiným také doznal, že chtěl pana desátníka chránit, popíral však úmysl obrany puškou.

Soudní jednání bylo úmyslně urychleno. Celého případu chtělo být využito jako odstrašujícího příkladu pro výstrahu všem českým vojákům. Obhajoba nepřipustěna a soud přehlédl všechny okolnosti, mařící nebo překážející jeho úmyslu nalézt si oběť pro výstrahu. Generál Pečírek, vedoucí činitel zdravotní služby, máje komandovati dva znalce lékaře k soudu, určil tam dva Němce, dra Starkensteina a dra O. Fischera, zdatné odborníky a lidi čestného charakteru. Oba lékaři dali o Kudrnovi posudek, že v době činu byl nepřičetným, což se dalo dokázat tím faktem, že po svém zatčení ihned usnul. Při svém rozhodování postupovali skutečně lidsky, jelikož tušili již předem význam jejich posudku. Tohoto jasného lékařského vyjádření soud vůbec v úvahu nevezal. Oba lékaři vyjádřili se pak soukromě generálu Pečírkovi, že předseda náhlého soudu, podplukovník Heckendorf, měl rozsudek smrti již připravený v kapse, což bylo pravděpodobné, neboť každý jiný soud nesměl by líčení tak rychle skončit a vynést k tomu rozsudek smrti.

K druhému závažnému svědectví hlásil se setník Hüttel. Třetího dne 6. května byli z Benešova povoláni k výslechu někteří svědkové a téhož večera došly již dispoice z Prahy na přípravu vlakové soupravy pro prapor benešovský, ačkoliv soud své jednání ještě neskončil. Bylo z toho zřejmo, že má být proveden odstrašující příklad a sám poručík Schöffel, rodem Němec, rozčileně přišel k setníku Hüttlovi se slovy: „To přece není možné, aby těm lidem (myslil Macourka a Kudrna) mohli něco udělat, vždyť jsem je sám jako dozorčí kasárenský důstojník přijímal do vazby ve stavu opilém, takže oba usnuli.“ Setník Hüttel po tomto sdělení vyčkával návratu od soudu setníka Dvorského, svého dobrého známého, který se vrátil z Prahy až o půl druhé v noci. Hüttlovi pak sdělil, že oba jsou ztraceni. Hüttel po této zprávě ihned se vypravil na nádraží k telegrafu a po delším jednání s telegrafním úřední-

kem podařilo se mu odeslati ve 3 hod. ráno do Prahy následující služební telegram:

Vojenské velitelství v Praze. V zájmu státu prosím před vykonáním rozsudku, eventuelně již vyneseného, vyléchnouti mne a poručíka Schöffla jako svědky. Hejtman Hüttel, 102 pěš. pluk.

Soud a velitelství nevzaly rovněž tento telegram v úvahu, za svědky je nepovolaly, a naopak po popravě setník Hüttel z trestu byl přeložen k jinému pluku a při raportu u podmaršálka Schwendtnera bylo tímto mu spíláno a vyhrožováno, že patří také tam jako Kudrna a nazván byl velezrádce za to, že se takového „českého rebela“ ujímal a z generálovy kanceláře byl přímo vyhnán . . .

Generál Schwendtner po vynesení rozsudku ještě v noci 6. května svolal poradu důstojníků, která trvala do ranních hodin. Vydán rozkaz, že popravě musí přihlížeti celá pražská posádka a benešovský prapor pl. 102. Tyto dispozice diktoval major Simoniz inspekčnímu důstojníku a netajil se tím, že rozsudek nad Kudrnou je justiční vraždou, že se však nedá nic dělat.

Všechny tyto znaky důvodně nasvědčují, že při zasedání soudu byl zde vyšší zájem vynést rozsudek smrti a provést popravu pro výstrahu. Ubohý Kudrna byl jen hříčkou rakouské justice a příležitostí ke mstě na nenáviděném národě.

Poprava.

Noc před popravou ztrávil Kudrna neklidně. Teprve později se uklidnil.

Ráno byl již úplně klidným. Projevila se v něm ta pravá česká vzdorná povaha za války. Během soudu si ani neuvědomoval, že se hraje o jeho život. Když pak seznal tu pravou rakouskou mstivou tvář, uměl zemřít neohroženě a hrdinsky.

Časně z rána byl z posádkového vězení s okovy na ruku odvezen autem do Motola, kde ještě v budově motolských kasáren zasedal nejvyšší soud. Pak odvezen v průvodu kněze Wonesche a profouse Senfta na cvičiště; za ním ve druhém voze vezli jeho rakev. Na cvičišti shromážděna do čtverce již celá pražská posádka, benešovský prapor, vedený českým důstojníkem nastupoval poslední. Ostrými patronami vyzbrojeny jen části německé a v dáli na návrší postavena baterie dělostřelectva.

K popravě vybráno 8 vojínů pěš. pl. 88 na Hradčanech v Černinských kasárnách. Při nástupu z každé čety vzata dvojice a všech 8 pochodovalo vpředu před plukem. Žádný z vojáků nevěděl, který Kudrnu zastřelil. Pušky byly jim pak odebrány, 4 z nich byly nabity naostro a 4 naslepo. Stáli ve dvou řadách za sebou a všichni musili mířit na Kudrnu. Jeden z nich, mladý rolník, poté z toho zešílel.

Před popravou auditor podplukovník Milota, přečetl rozsudek. Na rozkaz generála Schwendtnera přikročeno k popravě. Kudrna postaven ke břehu pod kvetoucí jabloň, na rozkaz musil ještě pokleknouti, jelikož jeho tělo převyšovalo v těch místech nízký břeh. Chtěli mu zavázat oči, což energicky odmítl a dovedl ještě do očí svým rakouským vrahům říci, že je nevinný a že se smrti nebojí. Zemřel jako statečný muž a znovu to dosvědčuje, že Kudrna byl povaha uvědomělá a pevná. Salva, která na rozkaz třeskla a kulemi dne 7. května 1915 o půl. 10 hod. dop. provrtala tělo českého vojína, dělníka, nemohla zastrašiti přítomné české vojíny a zlomiti v nich nenávist a odpor proti vrahům Kudrnovým. Vědomě zastřelen byl člověk nevinný, řádný otec 7 dětí, o něž se svědomitě staral a na jejich osud a osud své ženy jedině v posledních chvílích mysli. Marná byla slova pátera Wonesche k vojákům, že potrestán byl nehodný voják a kamarád. Všichni při defilé před generálem mysli jinak, a to své myšlení dovedli později také projevit. Při popravě několik vojáků omdlelo a musili zůstat tak dlouho na zemi, než sami přišli k sobě, jelikož sanita neměla s sebou potřebných prostředků a tento dojem z poprav nebyl očekáván.

Po popravě.

Poprava Kudrnova byla do poslední chvíle utajována. Vstupenky k popravě dostala jen část německé inteligence a hlavně paničky důstojníků a dámy z pražského polosvěta, z nichž mnohé si vzaly s sebou divadelní kukátka. O popravě mluvilo se v Praze až druhý den a byla náležitě odsuzována a ostře kritisována. Brzo šel po všech policejních komisařstvih okružní telegram, aby se pátralo po nespokojencích s popravou a hlášeny hostince, kde o ní bylo mluveno. Všem vojsku pak čten rozkaz pro výstrahu.

Krutý osud stihnul také Kudrnovu manželku. Zůstala zde sama se 7 dětmi, nejstarší 10 let, nejmladší 2 týdny. Statkář Kantor ji ihned propustil a vyhnal z bytu. Úřady odebraly jí vyživovací příspěvek. Zničená, sedávala denně u hrobu svého manžela na Olšanech; i odtamtud ji vyháněla policie. Dne 14. června 1915 zoufala si a oběsila se v bytě v Perunově ulici č. 19 na Vinohradech. Před svou smrtí rozloučila se s dětmi nápisem křídou na skříni, který byl z rozkazu policie ihned smazán. Opsal si jej strážník Jansa a snímek zde uveřejňujeme. Nejmladší její dítě, tehdy devítinedělní, zemřelo v nalezcinci. Zbývajících dětí ujala se sestra Kudrnova se svým manželem Janem Krejzou, obchodním zřízcem a invalidou ve Vršovicích a starali se o ně čtvrt roku. Dvě děvčátka Antoniii a Marii předali do útulku Sv. Josefa na Vinohradech, dva hochy Josefa a Otu převzal „Domov“ ve Strašnicích, Ladislava si ponechali za vlastního a Emilky se ujala paní Karla Povolná. Děcka řádně

Manželka Kudrnova s nejmladším děckem.

*Zbohem děti
falešný světe
hide' dobrý' zbohem
tisíckrát zbohem,
Pochovejte mě prosím
Vás na katčích hrob
nemohu to trápení
snést. Prosím Vás lidé
dobry', odpuste mě činu
mého chei sním ležet.
Světě neopouštěj ty
sirotky.*

Nápis křídou na skřini, který napsala na rozloučenou s dětmi manželka Kudrnova před svou sebevraždou. Nápis z rozkazu policie smazán. Opsal si jej strážník Jansa.

vychodila školy a nastoupila různá povolání. Dnešního dne až na číšníka Otu jsou všichni ženati a zaopatřeni.

O případě Kudrnově časem rojily se různé pověsti! Čsl. vojenský soud po převratě obíral se znovu případem Kudrnovým a vynesl rozsudek osvobozující. Lid český hned však pochopil, že Kudrna stal se obětí rakouské persekuce a nenávisti proti našemu národu. Rodinná tragedie Kudrnova případu otrásla všemi dobrými českými lidmi. Hnus a nenávist proti Rakousku tím ještě více vzrostl.

Smrt Kudrnova měla zastrašiti druhé, ale nezastrašila! Kudrna nebyl také jen jedinou obětí tohoto krvavého rakouského válečného systému. Tím také jeho památka, propagovaná dobrými lidmi a celou veřejností, zahrnuje v sobě i úctu ke všem těm známým i neznámým mučedníkům, krutě trestaným a utiskovaným za lásku ke svému národu. Za Kudrnu s Rakouskem zúčtovala zahraniční armáda a český lid dne 28. října 1918. Tu moc a sílu Rakousko nemělo, aby to vášnivé hnutí a touhu našeho lidu po svobodě potlačilo. Samo pro svou faleš podlehl a zmizelo. Pomník, postavený Kudrnovi v dvacátém výročí jeho tragické smrti, bude toto hlásat všem budoucím.

František Zavřel.

ROZSUDEK NAD KUDRNOU.

C. a k. divisiční soud v Praze.

Jménem jeho Veličenstva císaře rakouského a apoštolského krále uherského!

Rozsudkem c. a k. divisičního co stanného soudu v Praze při hlavním líčení, započatém dne 6. května 1915 v 9 hod. 30 min. dop. a dne 7. května 1915 provedeném za předsednictví podplukovníka Frant. He-kendorfera od voj. velitelství v Praze a za vedení podpl. auditora Václava Miloty, za přítomnosti jednoročního dobrovolníka tit. strážmistra dra Z. Matouše, od vozatajské divise č. 8 jakožto zapisovatele, majora auditora Richarda Simonize jakožto žalobce obžalovaného pěšáka Josefa Kudrny od pěš. pl. č. 102 a dra Alfréda Meissnera, advokáta v Praze, jako obhájce v trestní věci pěšáka Josefa Kudrny — pěší pluk č. 102 — obžalovaného pro zločin vzpoury podle §§ 159 a 160 voj. trest. zákona. Na základě podané žaloby ze dne 5. května 1915

uznán byl

Josef Kudrna, narozený roku 1881 v Pozkřížině, okres slánský, příslušný do Vodolky, okres Karlín, vyznání římsko-katolického, ženatý, otec 7 dětí, t. č. válečnými články přísežně vázaný náhradní záložní pěšák pěšího pluku č. 102

vinným,

že dne 3. května 1915 před odchodem před nepřítele 4. pochodové setniny, shromážděné v tělocvičně v Benešově, ke které náležel, za přítomnosti ostatních si stěžoval do služebních poměrů s úmyslem zjednatí si násilným způsobem odpomoc, dále že rozkaz velitele setníka Jana Choceňského k nástupu za součinnosti jiných vzdoroval a chtěje vynutiti odvolání velitelem nařízeného zatčení desátníka Macourka, sáhl po jedné z ručnic, v pyramidách stojících, zaujal hrozivou pozici proti jmenovanému setníku „načež mu však byla ručnice vytržena, čímž dopustil se zločinu vzpoury podle § 159 lit. a) a 160 (3, 4 a 5) voj. trest. zák. a odsuzuje se ve smyslu § 163, 164 a 46 voj. trest. zákona a § 444 odst. 2. voj. trest. řádu

k smrti zastřelením.

Důvody:

Soud vzal na základě přísežných výpovědí svědků setníka Jana Choceňského, podplukovníka šl. Kukačky, pěšáka Novotného Aloise, Ryttycka Jaroslava, setníka Frant. Dovrackého, četaře Frant. Brabce, dragouna Frant. Hejného, Jos. Loreta, strážmistra Leopolda Seltnera, desátníka Karla Kleina a dragouna Václava Michla následující skutkovou povahu za prokázánu:

Před odchodem X./102. pochodového praporu do pole dne 3. května t. r. shromážděna byla setnina žalovaného ve dvoře tělocvičny v Benešově, ručnice stály v pyramidách. K večeru bylo velitelství praporu upozorněno, že lidé setniny, dopustí se výtržnosti. Následkem toho odebral se velitel setniny, setník Jan Choceňský, ihned do tělocvičny a dal rozkaz k nástupu. Nato odebrala se většina mužstva k pyramidám, asi dvacet až pětadvacet mužů — mezi těmito také obžalovaný — šlo pomalu zpět, a obžalovaný volal na velitele setniny několikrát rozčileným tónem: „Dejte nám chleba, člověk si nemůže koupit ani cigarety!“ Setník Choceňský poukázal je do řady, nato šel tento nazpět, brzy však, křiče, opět vystoupil.

Mezitím přistoupil opilý desátník Macourek k setníku Choceňskému a volal drzým tónem, gestikuluje rukama: „Jděte pryč, nechť přijde setník Hüttl a bude ihned klid a pořádek!“ Poněvadž Macourek rozkazu jmenovaného setníka neuposlechl a dále křiče, bylo posláno pro patrolu, aby Macourka zatkla. Tento se však patroly vytrhl a dále křičel: „To je spravedlnost, že musím jít zase do fronty!“ Tímto výro-

kem bylo kolem stojící mužstvo zjevně popuzeno, jelikož poté více lidí volalo: „Nemáme chleba a nemůžeme si jej koupiti!“

Když se potom dostavil setník Frant. Dvorský na místo a nařídil desátníku Macourkovi, aby se uklidnil a tento však toho nedbaje, dále svoji vedl, prohlásil jej za zatčena. Macourek hleděl se však patrole vytrhnouti a volal na ostatní: „Hoši, pomozte mi, snad nedopustíte, abych byl odveden!“

V tomto okamžiku přiskočil obžalovaný k ručnicovým pyramidám, uchopil jednu z ručnic a za stálých nadávek zaujal proti setníkovi Choceňskému hrozivou pozici. V téže chvíli objevila se patrola pěšího oddílu dragounského pluku č. 14 a obžalovaného na rozkaz setníka Choceňského zatkla. Nato pokusilo se mužstvo, obklíčivši obžalovaného, dostatí zpět a tím jej patrole vytrhnouti. To se však nepodařilo a obžalovaný byl odveden do tělocvičny. Obžalovaný popírá, že by byl žalovaným naň způsobem křičel, šel pryč na rozkaz „Vergathering“ ihned za pyramidy a tvrdí, že nesáhl po žádné ručnici a že vůbec v tom čase neměl ručnici v ruce, neboť se jen sehnul, aby vyňal s chlebového vaku cigarety. Toto jeho tvrzení bylo však přísežnými výpověďmi svědků vyvráceno.

Ve skutkovém počínání obviněného shledána tedy jak přímá, tak nepřímá povaha zločinu vzpoury podle § 159 lit. a) a 160 (3, 4 a 5) voj. trest. zákon., pročež musil v tomto trestném činu uznán být vinným.

Odsouzen k trestu smrti zastřelením podle § 164 voj. trest. zák. a 444 odst. 2. voj. trest. soudního řádu. Se zřetelem na rozsudek smrti upouští se od uvádění všech přitěžujících a polehčujících okolností jako bezpředmětných.

Praha, dne 7. května 1915 v 7.45 hod. dopol.

Milota m. p., podpl. auditor, předseda líčení.

Dr. Matouš, m. p., zapisovatel.

František Hekendorfer, m. p., podpluk. předseda.

Rozsudek se potvrzuje, jest jej provésti:

Praha, 7. května 1915 v 8.30 hod. dopoledne.

Šimon, rytíř Schwerttner, m. p., polní podmaršálek.

Prohlášeno 7. května 1915 v 9 hod. dopoledne v Motole u Prahy.

František Hekendorfer m. p., podpl. předseda.

Milota m. p., podpl. auditor, předseda líčení.

Odsouzenec byl dne 7. května 1915 o 9. hod. 45 min. na motolském cvičišti zastřelen.

Praha, dne 7. května 1915.

Milota m. p., podpl. aud.

Vzpomínky přímých účastníků.

F. Loubal je profesorem v Brně a známým sokolským pracovníkem. Léta již svým perem památku Kudrnovu šířil a propagoval. Byl přímým velitelem Kudrnovým. Památník Kudrnův uvítal a ihned nám ochotně zaslal svou vzpomínku.
Red.

Fr. Loubal:

Jak to bylo s Kudrnou?

Byl jsem přidělen koncem dubna r. 1915 jako kadet aspirant ke čtvrté pochodové setnině devátého pochodového praporu pěšího pluku č. 102 v Benešově. Stal jsem se velitelem třetí čety a měl s ní jít po prvé do pole — do Karpat. Velitelem naší pochodové setniny, která byla umístěna v benešovské Sokolovně, byl poručík v zál. Vlasák, velký dobrák. Mimo mne byl přidělen k setnině také fenrich Janků, který byl z mého rodného kraje — z Boskovska — a známý z boskovského gymnasia. Šel již, tuším, na frontu po druhé a já měl radost, že v lecčems, jako nováčkovi, poradí. Velel první četě. Ke druhé četě byl přidělen přítel Renelt odněkud z Čech a ke čtvrté krajan z Moravy, Martinec, se Schillerem, všichni jako kadeti-aspiranti a nováčci jako já.

K pochodovým setninám devátého praporu přidělovali hodně záložníků přímo z nemocnic. Hořela tenkrát rakouská fronta v Karpatech a bylo třeba hodně „kanonenfutru“, kterého si Karpaty tolik vyžádaly. Záložníkům se toto náhlé přidělení bez dovolených nelíbilo. Velitel náhradního tělesa, nelítostný a škodolibý podpluk. Kukačka, věděl o této nespokojenosti a chtěl ji, na radu setníka Chocenského, velitele čtvrté náhradní setniny, pokrotit známým rakouským prostředkem, kasárním vězením až do odjezdu do pole, což trvalo celých 14 dní. Vojáci viděli v tom jen důkaz známé Kukačkovy mstivosti a reptali pak tím více, když jim několik dní před odjezdem dokonce zakázal stýkati se i na dvoře ubikací s rodinami nebo milými. K Sokolovně byly postaveny strážce, které nesměly nikoho pustit do Sokolovny, a nám, velitelům čet, bylo Chocenským nařízeno, abychom se ve dne v noci střídali v dozoru nad setninou. Ve vojácích to vřelo; jejich nenávist se obracela proti Kukačkově a také proti veliteli náhradní setniny, surovému setníku Chocenskému, u něhož o argumenty holí nebylo nikdy nouze. Vojáci tvrdili, že hole, o niž se vzdy opíral, pokulhávané, nepotřebuje tak pro sebe, jako na ně. Vědělo se také, že Chocenský v zákoutí, když byl v ráži, hole nepotřeboval. Chtěl-li se však udržeti u kádru, byla mu nutnou, právě tak jako vy-

cházení vstříc Kukačkovi. Proto byla také nejhorší vojna u čtvrté setniny a pak u první, kde vládl suchý setník Krátký.

Den před oznámeným odjezdem šli jsme až na velké cvičiště za Chlístovem, dobrou hodinu vzdálené. Před odchodem se cvičiště svolal si k sobě celý prapor hejtman Hüttl, který měl na starosti výcvik celého praporu až do jeho odchodu, aby se s námi rozloučil. Ani on Kukačku neměl rád, ani našeho velitele náhradní setniny hejtmana Chocenského, člověka násilného; snad také proto se s námi tak nějak zvláště ten podivný hejtman Hüttl loučil. Přirovnal sebe k továrně, která neustále fabrikuje, ale neví, jaký osud výrobky stihne. Tak i on prý fabrikuje jedny prapory za druhými do pole a také neví, jaký osud je tam potká a zvláště, kdo se z těch, které, připravené, vyše na bojiště, vrátí; nám pak, kteří také brzy odejdeme, jen to prý přeje, abychom se všichni šťastně vrátili zpět domů.

K mé četě byl přidělen také záložník Kudrna, otec asi šesti dětí. Byl již vojny zkušený, ale choval se celkem klidně a vesele.

Po vzpomenutém rozloučení na cvičišti přišli jsme domů a najednou jsme se dozvěděli, že náš odjezd bude urychlen a že snad pojedeme již večer do pole. Podle toho byla i nálada. Pušky stály v pyramidách na dvoře Sokolovny a ostatní výzbroj za nimi. U brány Sokolovny stála stráž, která nikoho nepustila dovnitř; ani vojáci nesměli k plotu, byť tam stály i jich ženy a chtěly jim něco dáti na cestu. — Já s přítelem Reneltem jsme měli právě před odjezdem službu. Velitel naší setniny, záložní poručík Vlasák, a také jeho zástupce, praporčík Janků, jako velitel první čety, nebyli v Sokolovně. Chodili jsme s Reneltem po dvoře a radili jsme se, jak by se to dalo udělat, a dostat se co nejdříve z fronty. Dívali jsme se, jak se vojáci baví. Sehnali si někde housle a tahací harmoniku a vzadu na dvoře hráli, zpívali, ba někteří zkoušeli i tancovati. Jich zábava zdála se nám jaksi nucenou, o čemž svědčily i některé ironické písně, složené na podplukovníka Kukačku a na hejtmana Krátkého, který byl velitelem první náhradní setniny a velice rád každého posílal do pole, jen sebe nikoliv. Při tom byl na vojáky víc než krutý. Proto vojáci spíše s tajenou zlobou, než s radostí hlučně pěli: „Co by tomu řekl pan Kukačka, kdyby ho zmlátila marškumpačka“, anebo „Co by tomu řekl hejtman Krátký, kdybychom tu byli zejtra zpátky“ a pod.

Když se vojáci takto zabavovali, šel podle Sokolovny podplukovník Kukačka. Kráčel si zvolna po silnici od hospodářské školy, odkud se silnice směrem k Sokolovně snižovala, podél letního sokolského cvičiště se táhnouc nad plotem. Tedy byl výše než vojáci. Jak vojáci uviděli volně kráčejího Kukačku se založenýma vzadu rukama, tu začali na něho hned mávati a křičeti. Nevím podnes, jak si on projevy ty vysvětloval, či jako přátelské, či jako nenávistné. Sám jsem byl zvědav, právě tak jako Renelt, co udělá. Zašli jsme proto dovnitř dvora tak, aby

nás neviděl. Vždyť přítel Renelt pro nic za nic dostal měsíc domácího vězení, že měl na promenádě ruce za zády. K našemu údivu zamířil Kukačka k bráně a do Sokolovny. Sotva však se brána Sokolovny za ním zavřela a udělal několik jen kroků směrem k budově, již byl shluknuvšími se vojíny obklíčen. Ti udělali okolo něho kruh, v němž ho sevřeli, a začali mu hned jeho nelidské počínání proti vojákům vyčítati. Neodvětil jim ani slova, ale my za kruhem jsme viděli, jak mu tváře se svislým vousem pocukávají; nemohl si však pomoci, poněvadž dobře vytušil, že by to s ním při sebe menším odporu anebo projevu nevole dopadlo zle. Vždyť skoro každý prapor, který odjížděl do pole, jakmile se vlak z nádraží pohnul a při tom Kukačka byl na nádraží, začal po něm střílet. Nikdo nechtěl proto ani na pohotovost choditi na nádraží při odjezdu vojska do pole a báli se i úředníci nádražní, aby nepřišli k úrazu; ale mlčeli o střílení tom, neboť se báli také pomsty Kukačkovy. Když se střílení to opakovalo, zakázal Kukačka vydávati před odjezdem vojsku náboje, ale nějakou tu ostrou si vojáci vždy sehnali — pro Kukačku na rozloučenou. Nezastihla ho žádná, poněvadž se uměl pěkně v pravý čas ukrýti. — Právě proto i nyní zachoval chlad, věda, že by se vojáci při sebe menším projevu vzteku jeho snad dlouho nerozmýšleli, jak byli na něho rozezleni. Snad by bývalo vše skončilo jen tou episdou, ale mstivost Kukačkova byla asi vybičována, když přišli vojáci na zvláštní nápad: Jeden se sehnul a chytil se druhého, stojícího, rukama za jeho ruce vzadu a třetí si sehnutému sedl na záda, takže představovali koně, jak to při hře děti dělávají. Seřadili se pak do zástupu a začali rejdití okolo milého Kukačky. Když ho první obejel, zastavil se před Kukačkou a sedící na hřbetě jako nějaký důstojník šavlí vzdal milému Kukačkovi čest prázdnou lahví a začal mu čísti levity. Za ním druhý „kůň“, pak třetí atd., až mu pověděli, co měli na srdci. Kukačka při tom pomalu couval k bráně a kruh za ním. Nikdo ani nezpozoroval, co má v úmyslu, až najednou, když se přiblížil k bráně, náhle z kruhu vyrazil a již byl za branou, kterou za ním stráž ihned zavřela. — Vojáci mu ještě hrozili přes bránu, ale nyní teprve mělo dojít k dalšímu. Kukačka se od Sokolovny nevzdálil, ale poslal okamžitě pro hejtmana Chocenského, aby udělal pořádek. Ten se přihnul celý rozrušený se svou tlustou holí a rovnou se hnul do Sokolovny. Zamířil hned ke shluknuvším se vojákům se zlým klením a začal do nich bít holí. — Bylo zle! — Na zemi ležela srovnána malá hromádka cihel a ty v okamžiku se sypaly na milého Chocenského, který rychle hledal spásu útekem a spadl při tom do jámy s vodou. Až jsme se divili najednou jeho mrštnosti, jak rychle z jámy vyskočil a hned byl za branou. Cihly lítaly za ním a oba hrdinové, rozrušení, spěchali od Sokolovny. — Vojáci byli tak pobouřeni, že veřejně pokřikovali, že do pole nepojedou, dokud nedostanou dovolené a dokud nebude s nimi slušněji zacházeno. — Zpráva o vzpouře v Sokolovně se rychle

6 sirotků Kudrnových s Janem a Annou Krejzovými (sestra a švagr Kudrnův) kteří se o ně po smrti starali.

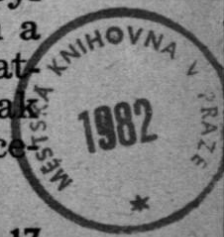
rozesla městem a silnice nad Sokolovnou záhy byla plna občanstva, které pobouřené vojáky nabádalo, aby se nedali. Ba začaly se u nás v Sokolovně šířiti zprávy, že v kasárnách se druhé setniny také vzbouřily, že mají již kasárna obsazené, že hejtmana Krátkého zavřely a podobně. Nevěděl jsem sám, co se vůbec děje a jen jsem si myslil, že to mé polní tažení věru pěkně začíná. Zavolali na nás dvě setniny v plné zbroji, a sice německé dragouny, kteří byli u pluku na pěším výcviku. Dragouni obklíčili Sokolovnu a jedna setnina od strážního oddílu hned vyklizovala silnici od civilistů. — Velitelem kárného dragounského oddílu byl ustanoven hejtman Dvorský — Čech, který byl u vojska také oblíben. Jemu — prý úmyslně — nařídil Kukačka, aby s námi udělal pořádek. Sám si nedal radost ze zkrocení naší setniny ujíti, ale stál při tom v uctivém krytu.

S nasazenými bodly vtáhly obě setniny do Sokolovny, kde nás sevřely do půlkruhu směrem k vysoké mezi, která byla za námi. Před sevřený šik těchto Němců postavil se hejtman Dvorský, za šikem stanul Kukačka, Chocenský a pobočník Kukačkův, nadpor. dr. Strauss, záložní důstojník — pražský ži-

dovský advokát, který byl vskutku pravou rukou Kukačkovou, a českým důstojníctvem, které obratně posílal na frontu, a také mužstvem nenáviděn. Hejtman Dvorský chtěl vzbouřence uklidniti. Vyzýval je, jako Čech, k poslechnutí a prosil je, aby ho, jako Čecha, ušetřili toho, aby musil proti nim použít zbraně. — Vyzval nás, aby vše nastoupilo za pyramidy a šlo na nádraží do vlaku k odjezdu do pole. Poslechnou-li, že pplk. Kukačka slibuje, že nikoho nepotrestá. — Ty rakouské sliby! Vojáci však odpověděli, že nepůjdou, že i vrahovi, když stojí pod šibenicí, jest splněno jeho poslední přání, ale oni že byli zavřeni a ani s rodinami, které stály za plotem, se nesměli rozloučiti v okamžiku, kdy mají odejít bojovati za vlast, jak se jim říká. Prohlašovali, že kdyby měli k puškám patrony, že by nastoupili, ale k boji proti dragounům, kteří stojí proti nim. — Vtom ze zadu od Kukačky se ozval rozkaz — vše rychle skoncovat! — Hejtman Dvorský vyzval ještě dvakrát, a když ještě neposlechli, tu zavelel: „K líci zbraň!“ Dosud vidím, jak se proti nám zvedl les pušek s napřaženými bodly. Teprve nyní, když vyzval naposledy hejtman Dvorský k nastoupení, řka, že jinak musí pak již zaveleti k palbě, viděli vojáci, že jest zle a že tu stojí bezbranní, jako na jatkách. O dragounech byli přesvědčeni, že by vskutku vystřelili. — Masa mužů se hnula a začala s temným bručením nastupovati! — Když nastoupili, jiná setnina nastoupila po nás, vzala pušky a odnesla je na nádraží do jednoho vozu, aby se snad ještě něco nestalo. — Nastoupením nebyla exekuce odbyta. Přípravená další pohotovost vnikla potom okamžitě mezi nastoupivší vojáky a rychle některé vojáky, označované Kukačkou a Chocenským, zatýkala. Poznali jsme okamžitě, že slib byl jen léčkou k rychlejšímu zkrocení. Zatýkaní věděli, že to odnesou, a proto se svěmu zatčení bránili a nechtěli od druhů. Němečtí dragouni si však počínali surově. Bili, kopali a škrtili protivící se muže, takže dosud vidím zatčeného desátníka Macourka, jak u zdi Sokolovny rozhalil bodlu ňadra s výzvou, aby ho raději probodli, nežli takové týrání. V ostatních to vřelo, ale byli proti ozbrojené přesile bezmocní. Když muže označené ze šiků odstranili, my ostatní byli jsme pak odvedeni na nádraží. Setnina dostala na cestu jiného velitele a čtyry rovněž a tak my, „velitelé“, šli jsme také podle vojáků pod ochranou bodel! — Šli jsme bojovati „za císaře a za vlast“! — Pěkné nadělení! — A ani jsme nevěděli, koho nám z čet zadrželi.

Teprve ve vlaku jsme zjistili, že zadržen byl spolu s jinými asi desíti muži, také Kudrna. Nevěděli jsme však dlouho nic, co se se zatčenými dále dělo, až později v poli, kdy již Kudrny nebylo mezi živými.“

Byl zastřelen 7. května 1915 v Motole. Benešovský pluk byl potrestán ještě tím, že musil býti celý této exekuci přítomen a nastupoval své místo poslední na potupu před očima všech ostatních. Na některé české lidi od pluku působilo toto divadlo tak hrozivě, že se pomátli na rozumu. Nás však, kteří jsme byli ce

lému přítomni, vůbec nikdo nevyslychal. Také ostatní vojáci byli vyslycháni v poli až po zastřelení Kudrnově. Tenkrátě ovšem pomáhali Smitkovi a Macourkovi, kteří byli více vzpourou vinni, chceme-li „vinu“ vůbec zjišťovati, než Kudrna. Ale Kudrna byl již mrtev, proto se pomáhalo živým!

Výpověď Františka Smitky, bývalého vojína pěš. pluku č. 102 v Benešově, zatčeného s Kudrnou.

Vojín Smitka dávno již očekával, kdo konečně se najde a věrně vylicí poměry a případ svého kamaráda Kudrny. Svou vzpomínku sdělil nám podle předložených otázek. Dnes je nezaměstnaným dělníkem a jeho ideálem by bylo, kdyby mohl se svou ženou skromě někde žít a pracovat.
Red.

„Začátkem dubna 1915 byl jsem jako rekonvalescent po zranění ve válečném boji poslán do Benešova do rekonvalescentních baráků. Tam seznámil jsem se s Kudrnou, nevím však ze které nemocnice sem byl poslán. Nato přišli jsme s Kudrnou a desátníkem Macourkem k pěšímu pluku č. 102 (bývalá Marschkompagnie) a ubytovali nás na několik dní v tamější Sokolovně. Bůh ví, za jakých podmínek a z jakého nevysvětlitelného dodnes důvodu dostali jsme, všichni bez rozdílu, celý pluk č. 102, domácí vězení.

Vojín František Smitka

Jednoho dne byli jsme shromážděni na velikém prostranství (execíráku) za velení hejtmana Hütla. Tento pojednou nás svolal a sdělil nám, že celý náš pluk odjede dnes do pole, abychom svým rodinám a přátelům, pokud jsou nablízku, dali o tom zprávu.

Bylo ohromné napětí mezi všemi, tím větší, že již vzhledem k prožitým hrůzám válečným měli jsme znovu a znovu své životy vydávati všanc, a nyní již tři neděle jsme byli bez chleba. Krmili nás jen patronami a jídlo nikde. Nato přišli jsme zpět do Sokolovny a tam jsme z ručnic postavili na dvoře pyramidy, od-

ložili baťochy. Nesměli jsme žádný odejít, protože prý se nám mělo dostat opět nábojů a dek. Po menáži jsme na dvoře dělali ještě šprýmy, protože jsme viděli, co nás čeká a z ničeho nic šel okolo podpl. Kukačka a když viděl, že jsme veselí, dal nám rozkaz k seřadění za pyramidy. Když jsme stáli v pozoru více jak čtvrt hodiny a nemělo to konce, pochopitelně si tudíž každý udělal pohov, ačkoliv tím nic zlého nemyslíl. Pan Kukačka se tímto naším pohovem tak rozčilil, že na nás řval a nadával tak sprostě, že nás až mrazilo. Vtom vykřikl desátník Macourek, který se již nemohl udržeti: „Dejte nám chleba, my budeme pak stát v pozoru! Vy nám nemáte co rozkazovat, náš představený je pan hejtman Hütl. Až přijde, toho pak poslechneme!“

Tato slova byla nalitím oleje do ohně. Po opětných strašných nadávkách p. Kukačka se vyjádřil ještě, že nás všechny nechá postřílet. To vyvolalo takový ohlas u nás všech, že jeden voják, kterého jsem nepoznal a který poznán nebyl, popadl nablízku ležící kus cihly a hodil ji na Kukačku. Pan podplukovník tasil šavli, ale všichni vojáci k němu přiskočili; tu jsem přiskočil já, odstrčil od něho vojáky s tím, aby se vzpamatovali a současně žádal Kukačku se slovy, že každý odsouzenec před svojí smrtí má právo splnit svá přání, aby nás nechal v posledních chvílích života se veselit, abychom na to zapomněli, že máme jít vstříc smrti, a nešli do pole urvání.

Pan Kukačka na ta slova neřekl nic. sebral se a odešel. Ne-trvalo to ani čtvrt hodiny, vrátil se a přivedl si na nás velmi známého, nafoukaného pána, Chocenského.

Kukačka počal svolávat všechny představené dohromady; dostavilo se jich však jen několik. My jsme byli v nejlepším zpěvu lidové vojenské písničky „Já jsem Franta bábinej“ — zpívala to celá „marška“. Kukačka se rozčilil, ale oba pak s Chocenským odešli.

Nato byl vytrouben „alarm“, sebrali na nás celou benešovskou posádku, sestávající ze samých Němců, dragounů; tito na nás přišli s ostře nabitými puškami, obklíčili celou Sokolovnu a začali se shánět po Macourkovi.

Že však to bylo již k večeru, spletli si vojáci tváře a v předpokladu, že zatkli Macourka, byl ve skutečnosti zatčen Kudrna. Byli stejné postavy. Tu přišel hejtman Chocenský a pravil: „Das ist der Kerl!“ Ve skutečnosti ale Kudrna byl naprosto nevinný. Kudrna se těchto slov velmi ulekl a jak sebou trhl, zavadil o vedle něho stojící pyramidu pušek. Chtěl zabránit tomu, aby tyto pušky nespadly a nějakým nevysvětlitelným způsobem zůstala mu jedna puška v ruce, takže to vypadalo, jako by pušky použil na obranu, resp. že se protivil. Samo sebou se rozumí, že mu pušku vytrhli z ruky; dodatečně jsme konstatovali, že puška n a b i t a n e b y l a. Nato Kudrnu vrazili do želez a odvedli, přesto, že křičel, že o ničem neví a že je nevinný, že tím nic zlého nemyslíl, avšak jeho slova byla planá. Odtáhli jej do kasáren, kde jej zavřeli do vězení.

Pamětní
kámen s deskou
postavený na místě
popravy v r. 1930
Spolkem ctitelů ve
Vršovcích.

Netrvalo to dlouho a všichni páni přišli k němu do vazby. Pustili se do něho; vtom však seznali, že chytili nepravého a šli tedy, nechajíce Kudrnu ve vazbě, hledat desátníka Macourka. Přišli zase do Sokolovny a chtěli se Macourka zmocnit; ten se však bránil a pan hejtman Chocenský na něho tasil šavli. V rozčilení Macourek obnažil si prsa a vzkřikl: „Bodněte mne, mám býti zastřelen na frontě, umru alespoň dříve tady!“ Nebylo mu to nic platno. Vojín služební přiskočil, dal mu železa a s posledními jeho slovy: „Kamarádi, nedejte mne, chtějí mne zavřít!“ byl odveden do cely. Kamarádi nemohli dělat ničeho, protože měli proti sobě namířené pušky.

Za půl hodiny nato dřímал jsem, přemožen hladem, na dvoře Sokolovny, když tu přišel opět služební vojín a ptal se mne, zdali se jmenuji Smitka. Po zjištění řekl, že mám jíti ihned s ním. Kamarádi na mne volali: „Nechod', chtějí tě zavřít!“ Já jsem jim však řekl, že jsem nic neprovedl, že mne zavřít sice mohou, ale pustit musí.

Přivedl mne před naše představené a tu pan hejtman Chocenský prohlásil: „Das ist der rechte Kerl!“ Nato mne okamžitě dali do vazby, do želez, na ruce i nohy, a zavedli mne do samovazby, kde mne nechali do rána a ráno nás všechny tři, spoutané dohromady, vedla celá pohotovost na benešovské nádraží. Tam nás dali do vlaku a vezli do Prahy, na garnisonu. Mezitím dostala však Kudrnova manželka dopis, že tento jede do pole, aby se s ním přišla rozloučit. Samozřejmě již Kudrnu v Sokolovně nezastihla. Nebyla ani k němu puštěna, avšak přece se jí podařilo alespoň dostat se k nám, do našeho vlaku, kde seděla u nás, plakajíc celou cestu. Já jsem jí utěšoval, že se vše musí vysvětliti a že nás nejdéle do týdne propustí. Bohužel však k těmto mým slovům nedošlo. V Praze nás uvěznili každého zvláště a nechali nás hlídat Maďarem, který ustavičně hleděl do pozorovacích okének a my jsme se nemohli ani hnout. Odpoledne pak nás počal vyslýchatí major auditor, jehož jméno neznám, a sice Kudrnu napřed, Macour-

ka, a mně řekl, že se mnou ani psát protokol nebude, mne že neodstřelí, ale pověsí. Nikdo si nedovede představit, co jsem za utrpení prožil, v hrozné nejistotě. Snad by mi bylo nechutnalo ani to nejlepší jídlo. Uvědomoval jsem si stále, že jde o omyl. Byl jsem však blízek šílenství, uvědomiv si pravý stav věci, že nebyl jsem připuštěn ani před vyslyšající komisí a že podle toho jedná se se mnou jako s tím nejsprostším vrahem. Pak jsme byli ráno před 8. hodinou dovedeni před stanný soud. Tam však řízení soudní odbývalo se německy a my jsme měli možnost odpovídati pouze na otázky, a to ještě jsme to hrozně lámali. Věru jsme ani nevěděli, co se nás tázali. Tak nás týrali do božího večera, odročili řízení a druhý den pak pokračovali znovu. Druhý den však byli jsme předvedeni již pouze jenom dva, já a Macourek. Ptal jsem se klíčníka, co je s Kudrnu, ten však řekl, abych se staral sám o sebe a nestaral se o Kudrnu. Pak nás opět předvedli před stanný soud, kde na nás již celý soud čekal v čepicích a pláštích a tam nám oznámili, že se proti nám dvěma zastavuje až na další řízení pro nedostatek důkazů. Když nás pak vyvedli a šli jsme přes dvůr, viděli jsme, jak vyvedli Kudrnu z vězení a dali jej do auta. Nás klíčník již pustil samotné do vazby zpět; vlezli jsme si s Macourkem však do jedné společné vazby a tam jsme si stěžovali jeden druhému, jaké utrpení nás potkalo. Ke 3. hodině odpolední přišel klíčník a zle se rozčiloval, že nás našel spolu. Já jsem chtěl odejít do své vazby, on mne ale zastavil a řekl, abych jen zůstal a rozmlouval s námi také. Pak řekl: „Hoši, co říkáte, který z vás dostane největší trest?“ — Já jsem mu odpověděl: „Nevím, ale Kudrna to, chudák, asi má už odbyto!“ On na mne vyvalil oči a ptal se mne, kdo mi to řekl. Já jsem mu řekl, že jsme viděli Kudrnu nastupovat do auta a k soudu že se autem nejede. Klíčníkovi vyhrkly slzy z očí a řekl nám: „Děkujte Bohu, že jste zachráněni. Kudrnu již odstřelili!“ Asi za půl hodiny jsme byli — celá garnisona trestanecká — zavoláni do pracovního sálu, kde nám byl čten rozsudek. U soudu bylo pak řečeno, že jsme vlastně měli býti již svědky popravu Kudrnovy, jako pro odstrašující příklad.

Za měsíc nato byli jsme, po nevýslovných útrapách duševních, předvedeni před válečný soud, totiž já a Macourek. U tohoto soudu nám stále ještě hrozili smrtí, protože si vyzpomněli na nás asi 20 paragrafů, vesměs týkajících se vzpoury, avšak ani jeden osvobozující. Náš zástupce ex offio (vojenský) konečně se dopálil a řekl jim, že když nás budou soudit podle těchto paragrafů, že by měli napřed soudit a musili odsoudit pana Chocenského a Kukačku. Vzhledem k jeho zastání se nás, smazali porotci několik těch paragrafů a soudili nás a odsoudili Macourka k degradaci a 5 letům těžkého žaláře, mne pak ještě znovu vtáhli do vyšetřovací vazby.

Za týden nato mého společníka v neštěstí — desátníka Macourka — odvedli do žaláře, a to byl náš rozchod. Dále o něm již ničeho nevím. Mne drželi ve vazbě na Hradčanech

celého půl roku. Pak mne zavolali opět k soudu; tam konečně vynesli nade mnou rozsudek, avšak již jen pro opilství mimo službu a pro neuposlechnutí rozkazu, opět mimo službu, na dva roky žaláře. Nevysvětlitelným způsobem mne však již druhý den nato propustili na svobodu. Šel jsem se hlásit, resp. jel jsem opět do Begeszáby k našemu pluku, a po všech těch utrpení čekalo mne nové — odchod do pole. Sloužil jsem až do roku 1919, do dubna. Po převratu tedy téměř ještě tři čtvrti roku. Konečně jsem si pak trochu oddechl.

Pokud se týče našeho dobrého kamaráda Kudrny, ještě dnes mi slzí oči, kdykoliv si na něho vzpomenu. Zažil jsem sice hrozná utrpení, bylo s námi nakládáno jako se zvířím, jíst jsme nedostali, a mimo ty štulce a sekýrování bylo nám nadáváno, a to tak nadáváno, že by se mrtvý v hrobě obracel. Nikdo si nedovede představit, co jsme zažili. A chudák Kudrna nezaviněně přišel o život — člověk, který nikdy kuřeti neublížil, člověk, který se radoval z každé maličkosti, dovedl si všeho vážiti, a tohoto nade vše dobrého chlapce s nejlepším srdcem velkomyslní páni odpravili, jako největšího vyvrhela.

Jest mi jen s podivem, že si zrovna vybrali za obět člověka, který byl otcem sedmi dětí, a za tento čin ještě pana Chocenského povýšili na majora, jemuž jsme zabránili, aby po převratě nevybral plukovní pokladnu. Takové představené jsme měli za Rakouska. Jak byla vyhlášena naše republika, všichni páni se rozutekli a Chocenskému chybělo čtvrt hodiny a odstřelil jsem jej vlastní puškou. Utekl mi přes Dunaj.

Dr. B. Malý :

Dr. B. Malý, dnes lékař v Mor. Ostravě, rád vyhověl naší prosbě a podrobně vylíčil svou smutnou povinnost. Za svůj výrok při popravě o hrdinství Kudrnově byl pak též přeložen k německé části.

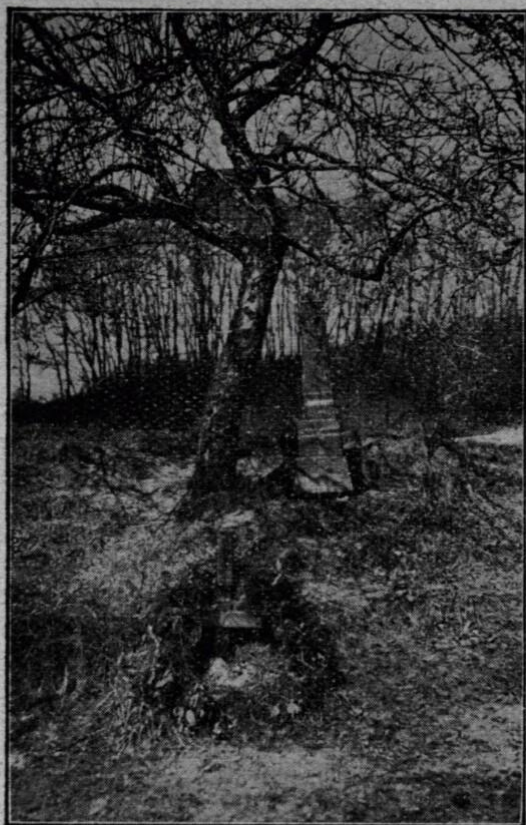
Red.

Vzpomínky lékaře, působícího při popravě pěšáka Kudrny.

Na počátku války byl jsem jako aktivní pluk. lékař přidělen jako šéflékař 88. pěš. pluku, s nímž jsem táhl do Haliče.

Po vážném poranění na bojišti konal jsem jako rekonvalescent od dubna 1915 částečně již službu v posádkové nemocnici v Praze, odpoledne pak dokončoval jsem léčbu svého zranění v sanatoriu podolském.

A tu 6. května odpoledne dostal jsem nutný služební rozkaz, zvláštní ordonancí mně doručený, v němž mně bylo nařízeno, abych druhého dne, to jest 7. května o 5. hod. ranní, hlásil se, a to v polní výzbroji u velitele posádkového soudu na Hradčanech. Nevěděl jsem, oč běží. Že v ten čas konal se soud s „provinilci“ benešovského pluku 102, bylo mně sice známo, ač veřejnost o tom, tuším, neměla vědět, ale nenapadlo mně, že rozkaz mně udělený, souvisí s tímto soudem.

Jabloň, pod kterou byl Kudrna zastřelen. Místo kde stál označeno křížem. Vzadu první pomníček.

Dostaviv se tedy v danou hodinu k vojenskému soudu, byl jsem poukázán na síň, kde u ppl. auditora mám se hlásit.

Nápadné mi bylo dusné ticho a zvláštní napětí, které jako-by celou atmosféru naplňovalo.

Rozhlížím se, kde hledat plukovníka auditora, když ke mně přistoupí Doc. Dr. Fischer, tehdy jako záložní vojenský lékař činný, a vítá mne: „Tak ty jsi ten nešťastník!“ Zarazím se a hledím tázavě naň. „Ano, je ti přidělený smutný úkol intervenovati při popravě (Füsillierung), koho a kolika, — ještě se neví.“ Zbledl jsem, ale již vchází soudní dvůr, a hlásím se kterémusi auditoru, jenž to oznamuje председovi soudu. Zatím čekám mezi ostatními, jak myslím, patrně svědky.

Jsou přivedeni profosem 3 vojíní 102. pluku, z nich 1 desátník. Soudu, jak se mně zdálo, tu nebylo, nýbrž byli vojíní ti tázáni, zda jsou si vědomi, co učinili. Desátník a 1 pěšák odpověděli, — pokud mně v mysli utkvělo, — že se nepamatují. třetí pak, vojín malý, ale pevné postavy, s malým hnědým knírkem, vypovídal: „Ano, chtěli jsme p. desátníka chránit.“ Tato slova si pamatuji, ale souvislost jsem tehdy nechápal, neznaje celý obsah a průběh té soudní záležitosti.

Po nějakém jednání nastal větší ruch, všichni se zvedli a odcházeli jsme, abychom zasedli do připravených automobilů. Cestou jsem se dozvěděl, že velitel soudu odjel s rozsudkem ke sborovému velitelství k potvrzení rozsudku, který bude jistě potvrzen a celý soudní dvůr jede již napřed na místo poprav. Jeli jsme přes Košíře. U Motolu před tehdejšími dělostřeleckými kasárnami stála po obou stranách řada vojínů mého pluku č. 88.

Po příjezdu na nádvoří kasárenské zastavil náš automobil hned u první budovy za vchodem, co zatím většina ostatních, — byla těch aut celá řada, — jela dále do dvora. Byl jsem vyzván, abych vešel do I. poschodí. Tam ve větší místnosti bylo shromážděno asi 10 důstojníků, z nichž jeden, auditor tuším, vyzval mne, abych ve vedlejší místnosti konstatoval duševní stav odsouzcův. Na námitku, to že přece nejde tak lehce a v krátké době, odpověděl, že běží jen o to stanovit, zda vojín ten je duševně zdrav, přičetný nebo ne. „Když to nečiníte, nesete zodpovědnost za celý průtah!“, a odešel, vsunuv mne přímo do menší vedlejší místnosti. Tam stál již onen voják malé postavy a trochu ryšavého knírku, jež jsem u soudu na Hradčanech viděl.

Stál pevně, ale já se třásl. Jak s ním mluvit, co se jej mám ptáti? Jak zkoumat jeho duševní stav? Snažil jsem se koncentrovati. Nebudu se jej ptáti přece na rodinné poměry? Tož, co jen? Prohlížím mechanicky jeho oči, zorničky rozšířeny, víčka se poněkud chvějí. Ptám se jej na jméno, jen abych nabyl času na obsah otázek dalších. Odpovídá zřetelně: „Pěšák Kudrna pěšího pluku 102.“ Další otázka: „Byl jste již v poli?“ „Ano, a teď jsem měl zase jít.“ „Do kterých škol jste chodil?“ „Chodil jsem 6 let do školy.“ „A co jste potom dělal?“ „Učil jsem se (nevím již, zda řekl tesařině nebo stolařství), ale později jsem pracoval jako dělník v hospodářství.“ Pak jsem se tázal na některá data z jeho vojenské služby v míru, na jméno jeho představených a p. Všecko zodpověděl přesně, byť poněkud — ale ne zvláště — rozechvěně. A již asi po čtvrt hodině byl jsem přerušen oním důstojníkem, jenž mne uvedl, zda jsem hotov. Odpověděl jsem: „Těžko říci!“ „Prosím, pojdte se mnou!“ vyzval mne a vpustil do světnice ke Kudrnovi vojenského kněze, polního superiora pražského (tuším, Voneš se jmenoval). Ve velké vedlejší místnosti musil jsem hlásit výsledek svého vyšetřování. Řekl jsem: „Pěšák Kudrna činí dojem duševně zdravého člověka. Je dobře orientován, paměť dobře zachovalá, chod myšlenek logický, vyjadřování pevné. Nervový stav poněkud rozechvělý.“ To jsem musil, tuším, i písemně podat, a byl jsem propuštěn na dvůr.

Mám podnes dojem, že jsem byl více rozrušen, nežli nebožák Kudrna.

Vyšel ven, nemohl jsem se při duševním napětí ani orientovat, a hledal jsem mezi skupinami vojáků a důstojníků, kam bych se připojil. Pamatuji se sice, že mnozí se mne ptali, co jsem „nahore“ dělal, a co se „tam“ vůbec děje, ale nebyl jsem schopen odpovědět.

Zakrátko, asi za čtvrt hodiny nato, nastal znovu značný ruch, zazněly různé povely, vojsko, tuším setnina, před kasárenami rozestavené, se seřadilo do čtyřstupů a pochodovalo směrem k cvičišti před Motolem. Jedna setnina utvořila čtverec (karré) se 3 stran, zadní zůstala otevřená. Před čtvercem kráčel soudní dvůr, ve čtverci uprostřed odsouzený Kudrna, provázený profossem a polním superiorem; za nimi zařadili mne a ještě

dva důstojníky, nevěděl jsem, nevím posud, kdo to byl. Krácel jsem jako v mátohách, beze slova, ba takřka bez dechu. Tuším, že byl vedle mne auditor obhájce. Za námi pak pochodoval ještě oddíl pěš. pluku 88. A konečně, jako poslední, vojenský pohřební vůz, vedený vozatajskými vojáky. Středověká tortura!

Nevím, jak dlouho to trvalo, nežli jsme dorazili přes cvičiště na místo popravni. Tam shromážděno bylo v neurčitých formacích vojsko, jak jsem se později dověděl, prapor 102. pluku benešovského, a oddíly každého druhu posádky pražské, aby byly přítomny popravě „pro výstrahu“. Velitelem vši vojenské síly tam shromážděné, byl divisionář Excellence Pitlík. Řídicím důstojníkem, abych tak řekl režisérem celé tragedie, byl velitel posádkové místní služby (t. zv. Armeeständer) podplukovník, silný, vysoký, drsný muž, jehož jméno mně vypadlo z paměti.

Vojenské čety se zformovaly do čtverce, z něhož teď přední stěna byla volná a uprostřed zastavil se soudní dvůr, odsouzenec Kudrna a my, jeho průvodčí. Předseda soudu, podplukovník Milota, přečetl znovu ortel, tuším německy a česky. Ptal se odsouzeného zda rozuměl, a když tento pokynul kladně, tu prohlásil: „Tímto odevzdávám delikventa do rukou moci vojenské.“

Štábní profos uchopil pak Kudrnu a odvedl jej několik, asi 20, kroků pod jabloň. V tu dobu nastoupilo 8 vojínů pěš. pl. 88 s puškami pod velením důstojníka, postavili se do čtyřstupů a připravili zbraň k výstřelu. Jak jsem později zvěděl, měli prý jen 4 muži ostré, 4 pak prázdné patrony, aby nikdo nevěděl, kdo ortel vlastně vykonal.

Profos, dospěv s Kudrnou pod strom, obrátil jej dopředu směrem ke střelcům a chtěl mu zavázati bílým šátkem oči. Kudrna však odmítl a, zvolaje srozumitelně, takže všichni jsme slyšeli jeho slova: „Hleděl jsem mnohokrát smrti vstříc, a niteď se smrti nelekám,“ odsunul podávaný šátek. Teď zavelel profos: „Kniel“ (kleknout). Obdivuhodně učinil Kudrna patřičný obrat, jakoby běželo o cvičení, a poklekl na pravé koleno, zíraje klidně vstříc 8 puškám na sebe namířeným. A vtom již krátký povel: An (přiložte!), Feuer! (palte). Zatřeskly rány v jednom, a Kudrna se shroutil, učiniv přemet skoro o dvojí osu, jednak horizontální, jednak částečně vertikální, takže dopadl jakoby shora na tvář. Jeden záškub a byl konec. Hrobové ticho, žádný ani dech.

Zatmělo se mně v očích, nevnímám už ani, tu slyším jako z dále hlas: „Herr Rgtsarzt, walten Sie Ihres Amtes!“ a cítím dotyk podplukovníka místní služby. I snažím se vzpamatovati se, kráčím k padlému tělu. Zdá se mně, že musím vystupovati do vršku, zvedám proto nohy vysoko, ale dopadám těžce na půdu, neboť převýšil jsem terén. Konečně, asi po 18 krocích, jsem u padlého, kde již stojí i štábní profos. Kudrna leží obličejem k zemi, čepice odpadla vedle. Chápu se jeho ruky, hmatám puls, necítím jej, srdce netluče, tělo se nehýbe; obracím hlavu, otvírám sklopená víčka, zorničky široce otevřené; dotýkám se očí, zůstanou bez reakce. Je mrtev. Vrátím se a hlásím roze-

Ze sokolského „Jasu“. Legionář F. Zavřel, člen místní Rady v Košířích mluví při pietní vzpomínce nad místem popravu dne 6. května 1934. Za ním ná- městek starosty A. Štochl.

chvělým hlasem generálu Pitlíkovi: „Excellenc, ich melde gehorsamst, es ist vollbracht (Excellence, je dokonáno). „Ich danke“ (děkuji), odpovídá Ex. Pitlík, a hodlá dáti další pokyn, když tu znovu přistoupí podplukovník, řídící popravu (případal mi jako zloduch) a rozkazuje mně: „Herr Rgtsarzt, ich bitte zu konstatieren, wo der Deliquent getroffen wurde! (Prosím konstato- vati, kam byl odsouzenec trefen!). Rozčilen kráčím znovu k padlému, prohlížím jeho hlavu, vidím ránu v čele a ssedlinu krevní ve vlasech, kážu profosovi rozepjati bluzu, prosáklou krví, konsta- tuji velkou sraženou ssedlinu krevní i na prsou. Vrátiv se, hlá- sím: „Je střelen jednak do hlavy, jednak do prsou,“ a odcházím spěšně, aby snad ještě něco nežádal ten tvrdý orgán popravčí. Vtom zazní již tlumený hlas polního superiora, který učinil proslov pohřební k přítomným vojákům.

Zatím vojsko se formovalo k odchodu, a já, spatřiv hlou- ček důstojníků 88. pluku, k němuž krátce sice, jen od začátku války, jsem patřil, připojil jsem se k nim, a tu, slyše, jak kterýsi mladý důstojník pohrdlivě a cynicky praví, ovšem německy: „Takový padouch, má tu drzost, že si nedal oči zavázat.“ To mne, celým hrozným aktem rozrušeného vznítilo, že jsem rozhorleně zvolal: „Co pravíte? To je cynismus, on zemřel jako hrdina!“ a odešel jsem od nich. Bylo mně zadostiučiněním, když, vyhle- dav exc. Pitlíka, s nímž jsem byl znám ze své služby v Bosně, hlásil jsem se mu jako známý. Podáváje mně ruku, pravil: „To se setkáváme za smutné události! Ale ten muž držel se statečně.“ „Ano, excelence, byl to hrdina, jsem povděčen tomu, že excelen- ce je téhož mínění jako já; jen mladické nezkušenosti a válečné tvrdosti přičítati jest, když chování popraveného je posuzováno jako drzost.“

Rozrušen vrátil jsem se do Prahy, maje v tramvaji ještě opětovně slovní potyčku s „ubohými“ c. a k. důstojníky.

Trvalo několik dnů a nocí beze spánku, nežli jsem se uklidnil. Za působení svého na frontě, byl jsem nucen dvakrát již intervenovati při popravě zastřelením několika nešťastných Rusínů v Haliči, ale nikdy nepůsobily tyto popravy na mne tak hrozně, neotrásly nikdy tak celým mým duševním a tělesným životem, jako poprava Kudrnova. Byli to, podle mého přesvědčení, také nevinní, ale v záplavě krve a smrti nepocítovaly se popravy, i hromadné, tak rozrušeně, jako v zázemí, v Praze, kde jsem viděl, jak krvelačná válečná furie — ovšem ve vlastním bezpečí — cíhala, až vyhlédla si obět, již chtěla zastrašiti české vojáky, české smýšlení, a donutiti krvavě k činnosti pro svého Molocha. Nepodařilo se to, díky Bohu! Kudrna sice padl, ale ne nadarmo. Jeho smrt a utrpení jeho rodiny otrásly myslí českými, a odpor, vzdor v nich zůstal.

Vděčná buďž Tobě pamět, hrdinný Kudrno! Zíraje ve chvíli pro Tě nejtěžší v životě, — na prahu smrti, — do Tvých modravých očí, obdivoval jsem se jich pevnosti, obdivoval jsem statečné vědomí Tvé, že máš být obětí za české smýšlení, skláněl jsem se před vůlí a odhodláním Tvým pravdě zůstatí věren, pravdu vždy praviti, za pravdu i život položiti. Proto jsi se smrti nebál, proto jsi vítězem!
